τὰ κλαυθμηρὰ σεβάσματά μας (1366), καὶ νὰ ἰδοῦν καὶ αὐτοὶ τὴν κατάστασιν τῆς πληγῆς του. Ἐκίνησαν, ἐπῆγαν, καὶ ἐπίστρεψαν περὶ τὰς 9 (4 ὥραις τῆς νυκτὸς) ⟨τουρκ., δηλ.⟩ πρὶν τὰ μεσάνυκτα. Μᾶς ἐδιηγήθησαν ὅτι τὸν ηὗραν ἀτάραχον καθ' ὅλα· ὅτι οἱ ἰατροὶ ἔτρεξαν εὐθὺς καὶ παρατήρησαν τὴν πληγήν· ὅτι τὴν πληγὴν τὴν ἔλαβεν ἀπὸ βόλι εἰς τὴν βαλανίδαν[1]) [κάτωθεν ἀπὸ τὸ προκοῖλι], εἰς τὸ ὑπογάστριον, καὶ ἡ διεύθυνσίς του ἦτον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀφεδρῶνος. Ὅτι ἀμέσως ὁποῦ τοὺς εἶδεν, τοὺς εἶπεν:

—Ἐλᾶτε νὰ σᾶς φιλήσω,

καὶ ἄρχισεν νὰ τοὺς παρηγορῇ μὲ μύρια καλὰ λόγια, ⟨διὰ⟩ νὰ τοὺς ἐγκαρδιώσῃ. Ὅτι αὐτοὶ δὲν ἐδύνοντο νὰ βαστάξουν τὰ δάκρυά των, νὰ λάβουν καιρὸν νὰ τὸν ὁμιλήσουν, καὶ μόνον αὐτὸς τοὺς ἔλεγεν· ὅτι περίπου ἀπὸ δύο ὥραις ⟨ἔμενον⟩ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐβγάλουν λόγον, καὶ ἐξακολουθῶν οὗτος νὰ ὁμιλῇ. Τοὺς εἶπεν ἔπειτα:

—Μὴ κλαίγετε, μὴ ἀπελπίζεσθε· ἐγὼ ἔλαβα καὶ ἄλλας πληγάς, καὶ γνωρίζω μόνος μου τὴν θανάσιμον ⟨ποία εἶναι⟩. Ἐὰν βράδυ ἔβγω εἰς τὸ ἀναγκαῖον, εἶμαι καλά· ἐὰν δὲν ἔβγω, εἶμαι κακά, καὶ πεθαίνω. Γνωρίζω ⟨ὅμως⟩ τὸν αἴτιον, καὶ ἂν ζήσω, ⟨τότε⟩ παίρνομεν ὅλοι ⟨ἀπὸ αὐτὸν τὸ⟩ χάκι, εἰδὲ καὶ πεθάνω, ἄς μοῦ... καὶ αὐτός (1367[2]). Τί ἐκέρδησεν;

⟨Τέλος⟩ ὅτι, ἀκούσαντες τοῦτο ⟨οἱ διηγούμενοι⟩, ἐζήτησαν ἐπιμόνως νὰ εἰπῇ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ⟨αὐτὸς⟩ σιώπησεν, ὑποθέτων τί ταραχὴ ἔμελλεν νὰ προκύψῃ ἀναμεταξύ μας, ἐὰν τὸν ὠνόμαζεν, εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως[3]). Ἐπανάλαβεν:

---

1) Στὸ βουβῶνα.

2) Ὁ συγγρ. ὥς τώρα ἔγραφε ὁλόγραφη κάθε βωμολοχία τοῦ Καραϊσκάκη. Ὅμως ἐδῶ ἡ ἐπίσημη στιγμὴ τοῦ κράτησε τὸ χέρι. Ὁ ἐκδότης, ποὺ φυλάει καὶ ἀπὸ στοματικὴ παράδοση τὰ λόγια τοῦ ἑτοιμοθανάτου, θὰ σεβασθῇ τὸ πνεῦμα τὸ σατυρικό του, καὶ συμπληρώνει τὸ κενό· «ἄς μοῦ κλ... τὸν π.. κι' αὐτός».

3) «Ὅσον καὶ ἂν ἐξετάσαμεν ἔπειτα, καὶ ἕως τώρα ἀκόμη, περὶ τῆς ὑποψίας αὐτῆς, ἐὰν ἐπληγώθη ἀπὸ Ἕλληναν, ὡς ὑπώπτευεν, δὲν ἐδυνήθημεν νὰ ξεσκεπάσωμεν τίποτες. Μᾶς εἶπαν ὅτι ἕνας Χιμαργιώτης Κώστας Στράτης, ὅστις ἦτον μὲ τὸν Τζιαβέλαν ⟨ὑπηρετῶν⟩, πιστότερος ⟨εἰς αὐτόν⟩, ἐξωμολογήθη εἰς τὸν θάνατόν του ὅτι, χωρὶς νὰ θέλῃ, ἐπάνω εἰς τὴν ⟨ἀπότομον πρὸς τὰ ὀπίσω⟩ περιστροφήν ⟨του⟩, ἔρριξεν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, καὶ ηὗρεν τοῦτον. Δὲν εἶναι ἀληθινὸν ὅμως ⟨τοῦτο⟩, διότι τοῦ Κίτζιου οἱ ἄνθρωποι ἦτον ὅλοι πεζοί, καθὼς καὶ ὅλοι ⟨των⟩ οἱ ἀρχηγοί — διότι ἐκίνησαν ἔξαφνα. — Αὐτὸς ⟨μόνος ὁ Καραϊσκάκης⟩ ἦτον ἱππεύς, ἡ θέσις τοῦ πολέμου ἦτον ἐπίπεδος, χωρὶς τὸ παραμικρὸν ὕψωμα χώματος· τὴν πληγὴν ⟨λοιπὸν⟩ τὴν ἔλαβεν ⟨ὡς⟩ ἱππεύς, καὶ διευθύνετο ⟨αὐτὴ⟩ ἀπὸ ἀπάνω πρὸς τὰ κάτω. Ὥστε ἡ φύσις της ἦτον τοιαύτη, ὁποῦ ὁ κτυπήσας αὐτὸν ἄφευκτα ἦτον εἰς ὑψηλότερον μέρος. Ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτον ἀπὸ τοὺς ἱππεῖς μας, ⟨καὶ⟩ τοῦτο ἦτον ἀδύνατον· διότι ὅλοι οἱ ἱππεῖς μας τὸν ἐλάτρευον ὡς θεόν, διὰ τὰς πολλὰς περιποιήσεις ὁποῦ τοὺς ἔκαμνεν. Ἡ ἰδέα του ὅμως προήρχετο ἀπὸ ὑποψίας (1368) τὰς ὁποίας, ἢ ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν του ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἢ ἀπὸ τὴν φλόγωσιν τῆς πληγῆς, [ἥτις] αὔξανεν αὐτὰς ⟨ὁ πυρετός⟩, καθὼς ἐκ πείρας γνωρίζομεν ὅλοι ὅτι, εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὅλα τὰ κακὰ ἔρχονται εἰς τὸν λογισμόν μας», σημ. συγγρ. — Καὶ ὁ ἀρχιστρ. Church, στὰ χειρόγρ. ἀπομνημ. του (Βρετ. Μουσεῖο, σελ. 53), γράφει ὅτι σφαῖρα ἀπὸ ντουφέκι ἢ χοντρὸ πιστόλι τὸν πέρασε ἀπὸ τὸν ἀρι-